

L'article del dia

¿QUÈ VOL DIR EUROPA?

Convergir amb la UE és equiparar-nos amb la despesa pública social i la càrrega fiscal europees

VICENC
Navarro*

Hauria estat desitjable que en el debat sobre si hem d'aprovar o no la Constitució europea es discutís també què volem dir quan parlem d'Europa. A Espanya, durant la dictadura s'identificava Europa amb la llibertat, la democràcia i el benestar social. Aquesta identitat es va mantenir en l'inici de la democràcia, quan els primers governs democràtics van definir com a objectiu polític que Espanya convergís amb l'Europa social, reduint considerablement l'enorme dèficit en aquest camp, heretat del franquisme.

Quan el dictador va morir el 1975, la despesa pública social d'Espanya (14% del PIB) estava vuit punts per sota de la mitjana dels països que més tard van constituir la Unió Europea dels Quinze (22% del PIB). Tal dèficit es va anar reduint fins a assolir el seu menor diferencial el 1993, quan la distància entre la despesa pública social d'Espanya i la de la UE-15 va ser de quatre punts del PIB (Espanya 24% del PIB, UE-15 28%). A partir d'aquell any, però, la definició del que era Europa va canviar. L'objectiu dels governs PSOE (1993-1996) i PP (1996-2004) va passar a ser la reducció del dèficit del pressupost de l'Estat per convergir monetàriament amb Europa a costa que els ingressos estatals (resultat d'un creixement econòmic i una recaptació fiscal més alts) ajudessin a disminuir aquest dèficit pressupostari en lloc de continuar reduint el dèficit social que Espanya tenia i continuava tenint amb la UE-15.

Això explica que, quan el dèficit pressupostari es va eliminar, el

2001, el dèficit de despesa pública social arribés a vuit punts (20% del PIB a Espanya, 28% a la UE-15), el mateix dèficit de vuit punts del PIB que Espanya tenia amb l'Europa social el 1975, quan el dictador va morir. Quan el president **José María Aznar** va anar donant lliçons d'ortodòxia fiscal als líders europeus (mostrant la seva reducció del pressupost com a exemplar), aquests li podrien haver respost que això s'havia aconseguit a costa que les escoles públiques, els centres d'atenció sanitària, les pensions, les escoles bressol, les ajudes a les famílies i molts altres serveis i transferències públiques (que tenen un enorme impacte en la qualitat de vida dels espanyols) disposaven de cada vegada menys recursos en relació amb la mitjana dels països de la UE-15. Les conseqüències d'aquests enormes dèficits les estem veient aquests dies en la sanitat i l'educació.

PERÒ LA situació és fins i tot pitjor. Espanya no només gasta en els serveis i les transferències de l'Estat de benestar menys del que hi destinen la mitjana dels països de la UE-15 sinó que hi inverteix molt menys del que li correspondria pel nivell de desenvolupament econòmic que té. Així, si ens centrem en la sanitat podem veure que perquè l'espanyol tipus tingüés els mateixos recursos sanitaris que l'europeu d'igual nivell de riquesa, l'Estat espanyol hi hauria de destinar 21.723 milions d'euros més dels que es gasta a l'any. Convergir amb Europa hauria de significar que hauríem d'augmentar la despesa pública sanitària amb aquesta quantitat.

Voldria aclarir que no estic parlant de convergir amb els països que més han desenvolupat el seu Estat de benestar (els països nòrdics on la socialdemocràcia ha governat durant més temps des de la segona guerra mundial) sinó amb la mitja-

LEONARD BEARD

*Tornem a ser a la distància
que ens va deixar Franco de
la mitjana de països de la UE*

na dels que tenen igual nivell de desenvolupament que Espanya.

És interessant assenyalar que tant a Espanya com a Catalunya els programes electorals dels partits governants s'han compromès a convergir amb la despesa pública social per càpita dels països de la UE-15 (PSOE) o amb el percentatge del PIB en despesa pública social (més d'un 3% superior al creixement del PIB per any). Esperem que ho facin.

La resistència cap al compliment d'aquestes promeses procedeix de veus conservadores, liberals i socialdemocràtics que tenen a la seva disposició grans caixes de ressonància que assenyalen que les arques de l'Estat estan gairebé buides. La resposta és molt senzilla: que les tornin a om-

plir, posat que l'Estat té la capacitat per fer-ho. Aquelles veus s'obliden que convergir amb Europa vol dir també convergir amb la càrrega fiscal de la Unió i allà hi ha encara molt de terreny per convergir. Si en lloc que els ingressos per impostos directes (IRPF) representin el 10,7% del PIB fossin el 13,0% (la mitjana dels països de la UE-15), Espanya tindria a les arques més de 96.000 milions d'euros que, juntament amb la necessària i urgent correcció del delictes fiscal, permetrien convergir amb la despesa pública social europea.

JA SÉ QUE se'm dirà immediatament que hi ha «un esgotament fiscal» entre la població espanyola, responsable que molts polítics tinguin pànic a la paraula impostos. No hi ha evidència, no obstant, que els espanyols siguem menys reticents a pagar impostos que altres països d'Europa, sempre que estiguin d'acord amb els objectius dels programes per als quals es demana una recaptació més gran. Totes les enquestes assenyalen que la majoria de ciutadans a Espanya subratllen la seva voluntat de pagar més impostos si se'ls garanteix que van a suport, educació o pensions. Aquest suport disminueix en la mesura que s'apugen els ingressos de l'individu, sent entre el 30 i el 35% de la població de renda superior (entre els quals hi ha els creadors d'opinió) on hi ha menor suport a la pujada d'impostos per a aquests fins.

Els governs progressistes han de ser més sensibles, no obstant, a l'opinió del 60-65% de renda inferior més acabalat de la ciutadania. Esperem que el seu compromís de convergir amb Europa els porti a això. ■

*Catedràtic de Polítiques Públiques de la Universitat Pompeu Fabra.